

НУВА НА МЕТОДИКО-ПРАКТИЧЕСКИТЕ УМЕНИЯ В ПРЕПОДАВАНЕТО ПО ЛЕКА АТЛЕТИКА

Автори: г-р доц. Д. Колева, г-р доц. П. Паскалев, г-р зл. ас. Б. Димитрова

LEVELS OF TEACHING METHODS AND PRACTICE SKILLS IN ATHLETICS

Assoc. Prof. D.Koleva, Assoc. Prof. P.Paskalev, Ph.D.,
Head Assist. B.Dimitrova, Ph.D.

Key words: athletics, teaching process, methods and practice skills, classification structure of levels, sports pedagogy's behaviour, indices of difficulties

The work hypothesis of our study has been grounded on the presumption that the definition of the levels of teaching methods and practice skills in athletics for the third year students at the N S A Teachers Faculty will provide objective criteria for control and final assessment of their teaching methods practice. The analysis on the research has also been based on our long personal teaching experience concerning the needs of foreign educational systems.

The aim of the present study has been to outline the classification structures of the levels of teaching methods and practice skills in athletics.

The subjects of the study has been the areas of teaching influence and the quantity criteria for defining the levels of teaching methods and practice skills in athletics.

The object of study were:

- Theoretical indices for defining the areas of teaching influence and quantity criteria for their definition;
- Practical indices measured in pedagogical observation on 122 students at the N S A Teachers Faculty involved in the athletics teaching process in their third year of studies.

The analysis carried out has enabled us to formulate the following conclusions:

CONCLUSIONS:

1. Four areas of pedagogical influence have been systematized and defined in teaching athletics;
2. Precisely measurable criteria for each pedagogical area have been defined;
3. The horizontal and vertical architectonics of the structural levels of teaching for each area have been outlined;
4. The classification structure of the teaching methods and practice skills in athletics has been specified;
5. A norm chart has been developed for criterion assessment of the 16-grade scale type.

Настъпните социално-икономически промени в българското общество, поставят нови изисквания към образователната ни система (4). Приобщаването ни към европейските структури доведе до необходимостта от нови концепции и съдържание на учебните програми (5,8). В тази връзка в разработените гържавни

стандарты залегнаха педагогически изисквания свързани със управлението на учебния процес в различните степени на общообразователното българско училище (4, 5, 6). В утвърдените нормативни документи за новите стандарти в българското образование, се обръща сериозно внимание на творческата активност в процеса на обу-

чение, както на педагога, така и на ученика (3, 6, 15, 18). Това налага нова роля на самия ученик в процеса на изграждане на знания, умения и отношения при осъществяването на връзката обучаващ-обучаем (9, 11, 17, 20, 21). Втората важна промяна е разграничаването от досегашното репродуктивно знание и възпитаване у ученика на способност за самоинформация и самоконтрол. В процеса на обучение, това се постига чрез педагогически и дидактически точно измерими критерии, подпомагащи установяването на напредъка в процеса на обучение (6, 7, 10, 13, 14). Логически следва, че анализиранияте промени налагат актуализиране на учебните програми в подготовката на бъдещите педагози, а в частност и на учителите по физическо възпитание (5, 12, 16, 19, 22).

Обучението на студентите от УФ, със средствата на дисциплината лека атлетика, цели да осигури на бъдещите учители по физическо възпитание теоретически и методико-практически знания и умения (13). Формирането на бъдещите педагози преминава през два етапа (2). През **първия** се усвоява техниката на лекоатлетическите дисциплини, а през **втория** се овладяват методико-практически умения в преподаването по лека атлетика в училищното физическо възпитание.

В настоящата разработка **работната ни хипотеза** е изградена на предположението, че дефинирането на нивата на методико-практически умения в преподаването по лека атлетика на студенти от трети курс, Учителски факултет в НСА, ще позволи обективизиране на критериите за контрол и определяне на крайната оценка от методическата им практика. В анализа на разработката ще се базираме и върху личния си дългогодишен педагогически опит, за нуждите на чужди образователни системи.

Цел на настоящата разработка е установяването на класификационната структура на нивата на методико-практически умения в преподаването по лека атлетика.

За осъществяване на поставената цел бяха решени следните **задачи**:

1. Постановка на проблема по литературни данни в специализирани български и чужди източници;

2. Систематизиране и дефиниране на педагогическите области на въздействие;

3. Хоризонтална йерархизация на установените педагогически области по структурни нива на обучение.

3. Селекционирани и прецизирани на точно измерими критерии и вертикалната им йерархизация по педагогически области.

4. Класификационна структура на методико-практическите умения в преподаването по лека атлетика.

Предмет на разработката са областите на педагогическо въздействие и количествените критерии за установяване нивата на методико-практически умения в преподаването по лека атлетика.

Обект на изследването бяха:

- **Теоретичните показатели** за установяване на педагогическите области на въздействие и количествените критерии за тяхното дефиниране;

- **Практическите показатели** измерени в педагогическо наблюдение на 122 студенти от Учителски факултет на НСА, Включени в обучението по лека атлетика в 3-ти курс.

АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

Научният ни анализ е базиран на поредица апробации в практика и ни позволява да конкретизираме четири области на педагогическо въздействие. Те засягат основните страни на учебния процес, като обръщат особено внимание на връзката учител-ученик. Анализира също промените в учебното съдържание за хармонизирането им, с новите изисквания на тържавните стандарти за областта физическа култура и спорт.

*доц.Д.Колева,г-р и Б.Димитрова,г-р.: Преподаватели в Националната спортна академия, работили по тържавен договор за нуждите на Министерството на образованието в Алжир и Кралство Мароко.

Съобразявайки се с европейските тенденции при преподаването на предмета физическо възпитание и спорт, и отчитайки новите изисквания на гържавните стандарти в общообразователното българско училище, предлагаме следното дефиниране на отделните педагогически области.

Педагогическа област

"Съдържание на урока" (схема 2)

Критерии за спазване от учителя, при селекцията на предлаганите упражнения:

- да са интересни и динамични;
- да позволяват висока двигателна активност на ученика;
- да мотивират участието на ученика;
- да провокират любопитство и влияят позитивно;
- да подтикват към експериментиране и новаторство;

тво;

- да позволяват самооценка и участие в крайното оценяване;
- да удовлетворяват и позиционират индивидуалното развитие на ученика;
- да позволяват откриване на конкретната успеваемост в педагогическия процес;
- да формират възможност за взимане на решение и поемане на индивидуална и колективна отговорност.

Педагогическа област

"Поведение на учителя" (схема 3)

Критерии за поведението на Учителя:

- да предразположи учениците за работа;
- позитивно мислене и действие;
- точни, ясни и конкретни указания;
- мотивация на учениците във всичките им действия;

Педагогическа област

"Управление на обучението" (схема 4)

Критерии за спазване от учителя при Управление на обучението:

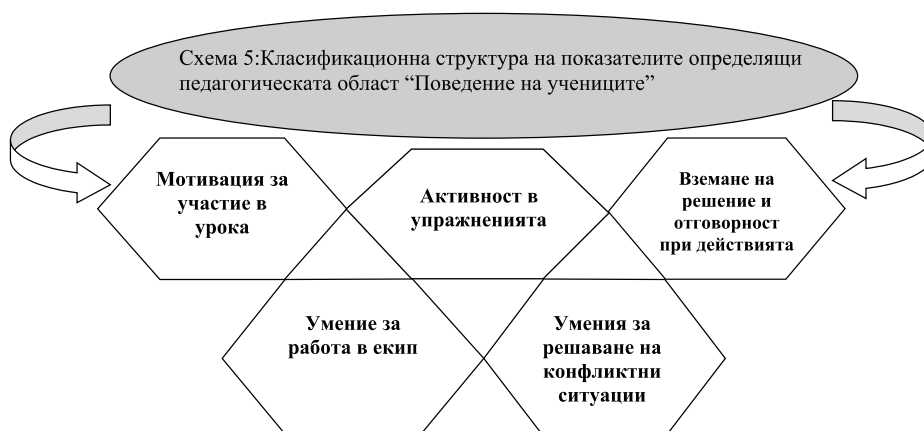
- да балансира времетраенето на урока и отделните части в него;
- да използва максимално и ползотворно наличното пространство;
- да прилага разнообразие при формите на организация;
- да разпределя учениците, от един и същи клас, в отделни работни групи, съобразно двигателното им и физиологично равнище;
- да индивидуализира натоварването по работни групи;
- да определя точни и количествено измерими критерии за самооценка и оценка в процеса на обучение;
- да осигурява безопасността и сигурността при предложените упражнения.

Педагогическа област

"Поведение на учениците" (схема 5)

Критерии за спазване от учителя при Управление поведението на учениците:

- да формира знания, умения и отношения при работа в екип;
- да предложи ситуации за вземане на индивидуално и колективно решение;
- да формира умения за спазва-

не на правила;

- да постигне мотивация, чрез формиране на умения за самоуправление;
- да формира знания и умения за безопасност и взаимопомощ.

Въз основа на предложения анализ по педагогически области и критерии за спазване при творческата интерпретация на учебната програма, обособяваме четири нива на методикопрактически умения в преподаването по лека атлетика (табл. 1). Първото ниво определяме като най-слабо, а четвъртото като най-добро. Последователността на нивата градира според уменията на спортния педагог, да преодолява трудностите и проблемите в четирите педагогически области и адаптирането му към изложените критерии при управлението на процеса на преподаване по лека атлетика. По вертикала са изложени критериите за всяка педагогическа област по отделно за всяко ниво.

Нормативна таблица за оценка нивата на методико-практически умения в преподаването на ядрото лека атлетика. **Таблица 1**

Нива	Съдържание на урока	Поведение на Учителя	Управление на обучението	Поведение на ученика
1-во ниво: Слабо <i>(Видими трудности в те области)</i>	Липсва методическа последователност, диференциация, адаптация на двигателния навик спрямо образователното равнище	Липсва чуваемост, изслушване, дисциплина, намеса, корекции, указания, доминира словестната комуникация	Липсва на организация, на използване на пространството, дисбаланс на времетраене на частите на урока, слабости в дозировката	Слаба двигателна активност, липсва на мотивация, безразличие към задачите, нежелание за работа в екип
2-ро ниво: адоволително <i>(Видими трудности в някои от 4-те области)</i>	Неперсонализирано съдържание, неprecizни цели на обучение Двигателните задачи са слабо прецизирани за съответното образователно равнище	На лице е взаимодействието учител-ученик, срещат се трудности при избора, продължителността, момента и средствата на намесата за указание	Съществува управление, но се нуждае от прецизиране на дозировката и времетраенето на частите на урока, липсва на междинен контрол	Случайна и спонтанна мотивация само при някои упражнения, слаба работа в екип и вземане на решения за действие
3-то ниво: Добро <i>(Наличие на добри амерения, но без инкретизация)</i>	Трудности при методическата последователност на упражненията и диференциацията на трудността по работни групи, но спазена вътрешна логика на дисциплината	Слабо проявление на педагогическата релация водеща до бавно включване към двигателна активност, липсва на обратна връзка, вариативни комуникативни средства	Епизодични трудности при управлението, но често поправени чрез конкретизиране указанията за дозировка и критерии за контрол	Вълнообразно присъствие на мотивацията при участие в двигателните задачи, но е видима тенденцията на положително усилие в тази посока
4-то ниво: Много добро <i>(Реални усилия за автоматизирани методико-практически умения)</i>	Правилно формулирани цели, методическа последователност, адаптирана трудност, добра плътност, диференциран подход	Видимо овладяна релация учител-ученик, правилно позициониране спрямо класа, вариативна комуникативност: словестна, писмена (за наблюдаване), жеста ална	Систематичност и владееене на елементите в управление на урока: баланс на дозировка, организация и критерии за контрол	Висок интерес към учебното съдържание, активност, мотивация, взаимопомощ, решаване на конфликтни ситуации, самоинформация и самоконтрол

По хоризонтала са представени критериите, на които могат да се оприличат методико-практическите умения за преподаване в четирите области взети заедно.

В заключение, можем да обобщим, че предложените критерии по педагогически области обективизират оценяването на методико-практическите умения в преподаване-

то по лека атлетика в общообразователното българско училище. В учебно-методическата практика на студентите включени в 3-ти курс на обучение в НСА, до момента се използват възможностите на шестобалната система за оценка. Чрез предложената таблица, тя се оптимизира, а прецизността ѝ при оформяне на крайната оценка по практика, се увеличава четири пъти. Това позволява оценяването на методико-практическите умения в преподаването да се оценят чрез 16-степенна скала. В този случай поставянето на крайна оценка (по шестобалната система) добър 4, отговаря на представените критерии за 4-те педагогически области в 2-ро ниво на таблица 1. От така направения анализ, си позволяваме да формулираме следните изводи:

1. Систематизирахме и дефинирахме четири области на педагогическо въздействие, в преподаването по лека атлетика;
2. Прецизирахме точно измерими критерии по педагогически области;
3. Хоризонтална и вертикална архитектура на структурни нива на преподаване по педагогически области;
4. Класификационна структура на методико-практическите умения в преподаването по лека атлетика;
5. Създадена е нормативна таблица за критериално оценка от типа на 16-степенна скала.

ПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

1. Бъчваров, М. Лека Атлетика. Учебник за студенти от НСА. ИПБ НСА, С., 1999.
2. Жалов, К. & кол. Лека Атлетика. Учебник за студенти от НСА. ИПБ НСА, С., 1986
3. Колтоновский, А. 400 упражнения. Физ., М., 1983.
4. Министерство на образованието и науката. Държавни образователни изисквания за учебно съдържание. Рамкови изисквания. С., 1999
5. Министерство на образованието и науката. Държавни образователни изисквания за учебно съдържание. Културно образователна област "Физическо възпитание и спорт". Спорт и Наука, кн. 1, стр. 117, С., 200
6. Министерство на образованието и науката. Държавни образователни изисквания за учебно съдържание. стандарти за учебно съдър-

жание по "Физическа култура и спорт". Учебни степени. Приложение 4 към рамковите изисквания. С., 2000

7. Рачев, Кр. Теория и методика на физическото възпитание. Учебник за студенти от ВУФ. ИПБ. С., 1977
8. Юридически наръчник на европейската комисия по образование. Издание Брюксел 1997. Цитирани чл. 126 и чл. 127 от права и задължения на комисията.
9. Andersen, K. & Smit Siwersten. Evaluation of work capacity and exercise. Ed. Human adaptability and its methodology, Tokyo, 1966.
10. Ammons, R. B. Effects of knowledge of performance : A survey and tentative theoretical formulation. Journal of General Psychology, 1986, 54, pp. 279-299.
11. Bruner, J. -S. Le développement de l'enfant: savoir faire, savoir dire Paris: PUF, 1983, p. 4-6.
12. Burns R. Methods for individualizing instruction. Educational Technology, 1971, II, pp. 55-56.
13. Cassidy, T., R. Lynk. A multifactorial approach to achievement motivation. The development of a comprehensive measure. Journal of occupational psychology, 1989.
14. Cristina, R. W. What happened to applied research in motor learning. In J. S. Skinner, C. B. Corbin, D. M. Landers, P. E. Martin & col. Future directions in exercise and sport science research. pp. 411-422. Champaign, IL: Human Kinetics, 1990.
15. Durand, M. L'enfant et le sport. Paris: PUF, 1988.
16. Famos, J. - P. Aptitudes et performance motrice. Paris: EDITIONS Revue EPS, 1988.
17. Famos, J.-P. Apprentissage moteur et difficulté de la tâche. Paris : INSEP, Publications, collection recherche, 1990.
18. Harrow, A. - J. Taxonomie des objectifs pédagogiques. Tome III: Domaine psychomoteur. Montreal: Presses de l'Université du Québec, 1977.
19. Horner, M. Toward an understanding of achievement-related conflicts. JSI, 1982.
20. Nadeau, M., F. Peronnet. Physiologie appliquée à l'activité physique. Edisem, Ed. Vigot, 1980.
21. Pineau, C. & col. Programme d'éducation physique et sportive. Revue EPS, 247, P., 1994, p. 12-16.
22. Senners, P. L'enseignement de l'athlétisme en milieu scolaire "didacthétisme". Ed. Vigot, P., 1996, p. 118.

Рецензенти:
доц. Цонко Цонов доктор
доц. Петър Бонов доктор